

Laodicea - Nambari Nne

Historia Zinazolingiliana

Jeff Pippenger

2023-09-01

Jambo nililoonyesha—ambalo huenda Stephen Haskell hakuliona, ijapokuwa aliunga mkono kwa kutambua kwake kweli zinazofichua jambo hili—ni kwamba katika historia ya mwishoni mwa Israeli ya kale, kwa wakati mmoja unauona mwanzo wa Israeli ya kisasa ukiingiliana na kipindi hicho hicho cha kihistoria. Wakati Kristo alipokuwa akithibitisha agano na wengi kwa juma moja (siku elfu mbili mia tano ishirini), Israeli ya kale ilikuwa ikiishi uzoefu wa Laodikia, ikiwa karibu kutapikwa kutoka kinywani mwa Bwana. Wakati huohuo Israeli ya kisasa ilikuwa ikiishi uzoefu wa Efeso. Laodikia ya Israeli ya kale ilikuwa ikitawanywa, na Efeso ya Israeli ya kisasa ilikuwa ikikusanywa katika historia hiyo hiyo.

Na “ndiyo,” kama unashangaa, ninatambua kwamba lile juma ambalo Kristo alithibitisha agano katika utimilifu wa Danieli sura ya tisa, lililoanza katika ubatizo Wake na kuishia kwa kupigwa mawe kwa Stefano, halikuwa siku elfu mbili mia tano na ishirini halisi, lakini kinabii bila shaka lilikuwa hivyo, maana katika unabii mwaka ni sawa na siku mia tatu sitini. Siku mia tatu sitini zikizidishwa kwa saba ni siku elfu mbili mia tano na ishirini, na “katikati kabisa” ya hilo juma la kinabii ni msalaba. Kinabii, Kristo aliweka msalaba katikati kabisa ya kipindi cha kinabii cha siku elfu mbili mia tano na ishirini, hivyo kuonyesha kwamba “mara saba” ya Walawi sura ya ishirini na sita imethibitishwa na kuungwa mkono na msalaba wa Kristo. Si ajali kwamba Dada White anapofundisha, kama afanyavyo, kwamba mbao zote mbili takatifu za Habakuki; chati za 1843 na 1850, zina unabii wa miaka elfu mbili mia tano na ishirini katikati kabisa ya chati, na chati zote mbili zina msalaba katikati kabisa ya mchoro huo.

Biblia ina kanuni zote ambazo wanadamu wanahitaji kuelewa ili waandaliwe kwa maisha haya au yale yajayo. Na kanuni hizi zinaweza kufahamika na wote. Hakuna mtu mwenye moyo wa kuthamini mafundisho yake anayeweza kusoma aya moja tu ya Biblia bila kupata kutoka humo wazo lenye manufaa. Lakini mafundisho yenye thamani kuu zaidi ya Biblia hayapatiwi kwa kusoma kwa nyakati za hapa na pale au kusoma kukatika-katika. Mfumo wake mkuu wa kweli haujaonyeshwa kwa namna ya kutambulika na msomaji wa pupa au asiyejali. Hazina zake nyingi ziko mbali chini ya uso, na zinaweza kupatikana tu kwa utafiti wa bidii na jitihada endelevu. Kweli zinazounda jumla kubwa lazima zitafutwe na kukusanywa, ‘hapa kidogo, na pale kidogo.’ Isaya 28:10.

Zikitafutwa kwa namna hiyo na kuletwa pamoja, zitapatikana zikilingana kikamilifu kila moja na nyingine. Kila Injili ni nyongeza kwa nyinginezo, kila unabii ni ufafanuzi wa mwingine, kila ukweli ni upanuzi wa ukweli mwingine fulani. Mifano ya utaratibu wa Kiyahudi inawekwa wazi na Injili. Kila kanuni katika neno la Mungu ina nafasi yake, kila jambo lina maana yake. Na muundo mzima, katika usanifu na utekelezaji wake, unatoa ushuhuda kumhusu Mwandishi wake. Muundo wa namna hii hakuna akili ila ya Yule Asiye na kikomo ingeweza kuuwaza au kuunda. Elimu, 123.

Pamoja na kanuni kwamba kila moja ya makanisa saba hurudiwa katika historia ya Wamillerite na pia katika historia yetu, kuna kanuni nyingine muhimu ambayo Uadventista wa awali ulitambua. Kanuni hiyo inaonyesha kwamba mistari ya kinabii ya “ndani” na “nje” ya historia ileile hutumiwa na Roho Mtakatifu kufikisha ukweli. Miller alilitambua hili na akalifundisha moja kwa moja. Alifundisha kwa usahihi kwamba mihuri saba ya Ufunuo inawakilisha historia sambamba na makanisa, lakini katika mfano huo sambamba mihuri inawakilisha ukweli wa nje na makanisa yanawakilisha ukweli wa ndani wa historia ileile. Uriah Smith pia anazungumzia kanuni hii na anatumia maneno “ndani” na “nje” ambayo kwangu yanaonekana kuwa njia bora ya kueleza mistari miwili sambamba.

Mihuri hutambulishwa kwetu katika sura za 4, 5, na 6 za Ufunuo. Matukio yanayoonyeshwa chini ya mihuri hii yanaonekana katika Ufunuo 6, na katika mstari wa kwanza wa Ufunuo 8. Ni wazi kwamba yanashughulikia matukio ambayo kanisa linahusishwa nayo tangu mwanzo wa kipindi hiki hadi kuja kwa Kristo.

"Ihali makanisa saba yanawasilisha historia ya ndani ya kanisa, mihuri saba huweka wazi matukio makuu ya historia yake ya nje." Uriah Smith, The Biblical Institute, 253.

Sasa tutaanza uchunguzi wetu wa makanisa saba. Ni muhimu kutambua kwamba makanisa mawili ya kwanza, na kisha pia kanisa la tatu na la nne, yana uhusiano wa "sababu na matokeo" unaohitaji yazingatiwe pamoja. Smirna ni kanisa linalowakilisha wale wanaoteswa na Roma, na Efeso lilikuwa kanisa lililosambaza injili kwa ulimwengu wote.

Huko Antiokia ndiko wanafunzi waliitwa Wakristo kwa mara ya kwanza. Jina hilo walipewa kwa kuwa Kristo alikuwa mada kuu ya mahubiri yao, mafundisho yao, na mazungumzo yao. Mara kwa mara walikuwa wakisimulia matukio yaliyotokea katika siku za huduma yake hapa duniani, wakati wanafunzi wake walipobarikiwa kwa uwepo wake binafsi. Bila kuchoka walikazia mafundisho yake na miujiza yake ya uponyaji. Kwa midomo iliyotetemeka na macho yenye machozi walizungumza juu ya maumivu yake bustanini, usaliti aliokumbana nao, kuhukumiwa, na kuuawa; uvumilivu na unyenyekevu aliouonyesha alipostahimili dhihaka na mateso aliyofanyiwa na adui zake; na huruma ya kimungu ambayo kwayo aliwaombea waliomtesa. Kufufuka kwake na kupaa kwake mbinguni, na kazi yake mbinguni kama Mpatanishi kwa mwanadamu aliyeanguka, vilikuwa mada walizofurahia kuzizungumzia. Kwa kweli haikuwa ajabu wapagani kuwaita Wakristo, kwani walimhubiri Kristo na waliwasilisha sala zao kwa Mungu kupitia Yeye.

"Ilikuwa Mungu aliyewapa jina la Mkristo. Hili ni jina la kifalme, lililopewa wote wanaoungana na Kristo. Ni kuhusu jina hili ndipo Yakobo aliandika baadaye, 'Je, si matajiri ndio wanaowaonea ninyi na kuwapeleka mbele ya viti vya hukumu? Je, si wao hulikufuru lile jina la heshima mliloitwa nalo?' Yakobo 2:6, 7. Naye Petro akasema, 'Mtu akiteseka kama Mkristo, asione haya; bali naamtukuze Mungu kwa jambo hili.' 'Ikiwa mnakashifiwa kwa ajili ya jina la Kristo, heri ninyi; kwa kuwa roho ya utukufu na ya Mungu hukaa juu yenu.' 1 Petro 4:16, 14." Matendo ya Mitume, 157.

Kanisa la Efeso liliwakilisha kanisa la mwanzo lililoishi "kwa utauwa katika Kristo Yesu", jambo ambalo ni "sababu" inayozalisha daima "athari."

Naam, na wote wanaotaka kuishi kwa utauwa katika Kristo Yesu watateswa. 2 Timotheo 3:12.

Utauwa wa kanisa la Efeso ulisababisha mateso yanayowakilishwa na kanisa la Smirna. Makanisa haya mawili yanawakilisha uhusiano wa sababu na athari, na athari inahitaji kutanguliwa na sababu. Mateso ya mgogoro wa sheria ya Jumapili yachochea na udhihirisho wa kile ambacho Dada White anakitaja kuwa "utauwa wa awali." Utauwa huo umeonyeshwa katika historia za zamani, au za awali.

Licha ya kudhoofika kwa imani na uchaji kulikoenea sana, bado wapo wafuasi wa kweli wa Kristo katika makanisa haya. Kabla ya hukumu za mwisho za Mungu kumjia dunia, kutakuwa miongoni mwa watu wa Bwana uvuvio wa uchaji wa kale ambao haujashuhudiwa tangu nyakati za mitume. Roho na nguvu za Mungu zitamiminwa juu ya watoto Wake. Wakati huo wengi watajitenga na yale makanisa ambayo ndani yake upendo wa ulimwengu huu umechukua nafasi ya upendo kwa Mungu na neno Lake. Wengi, wawe wahudumu au waumini, watapokea kwa furaha zile kweli kuu ambazo Mungu amesababisha zitangazwe wakati huu ili kuandaa watu kwa kuja kwa pili kwa Bwana. Adui wa roho anatamani kuzuia kazi hii; na kabla wakati wa harakati ya namna hiyo kufika, atajaribu kuizuia kwa kuanzisha mwamko bandia. Katika yale makanisa ambayo anaweza kuyaweka chini ya nguvu zake za udanganyifu atafanya ionekane kana kwamba baraka maalum ya Mungu inamiminwa; kutadhihirika kile kinachodhaniwa kuwa hamasa kubwa ya kidini. Makutano wengi watahangilia kwamba Mungu anafanya kazi kwa ajabu kwa ajili yao, ilhali kazi hiyo ni ya roho nyingine. Chini ya kisingizio cha kidini, Shetani atatafuta kupanua ushawishi wake juu ya ulimwengu wa Kikristo. Mapambano Makuu, 464.

Kilio cha Usiku wa Manane cha "siku za mwisho" ni uamsho wa "utauwa wa awali" uliotambuliwa katika kifungu hicho. Ni uamsho unaotokea katika harakati, si katika kanisa. Historia ambayo Dada White anatumia kuelezea uamsho huo ni historia ya "nyakati za mitume," inayowakilishwa na kanisa la Efeso. Uamsho huo utasababisha "mateso."

"Wengi watawekwa gerezani, wengi watakimbia kuokoa maisha yao kutoka katika majiji na miji, na wengi watakuwa wafia dini kwa ajili ya Kristo, wakisimama kutetea ukweli." Ujumbe Uliochaguliwa, kitabu cha 3, 397.

"maisha ya Kristo duniani" katika aya inayofuata yanawakilisha mwanzo wa kanisa la Efeso, lakini pia yanaashiria historia ya Uadventista wa Laodikia mwishoni mwa ulimwengu.

"'Hukumu imegeuzwa nyuma, na haki imesimama mbali; kwa maana kweli imeanguka barabarani, na unyofu hauwezi kuingia. Naam, kweli imekosekana; na yeye aachaye uovu hujifanya mawindo.' Isaya 59:14, 15. Hili lilitimia katika maisha ya Kristo hapa duniani. Alikuwa mwaminifu kwa amri za Mungu, akiweka kando mapokeo na matakwa ya kibinadamu yaliyokuwa yameinuliwa mahali pao. Kwa sababu hii akachukiwa na kuteswa. Historia hii inajirudia." Christ's Object Lessons, 170.

Uzoefu unaowakilishwa na Efeso hutokea sambamba na uzoefu wa Laodikia. Wayahudi wabishi walikuwa Walaodikia wa Israeli ya kale, na Kristo pamoja na wanafunzi Wake walikuwa Waefeso wa Israeli ya kisasa. Yohana Mbatizaji alikitanguliza kanisa la Efeso, naye anawakilisha kanisa la

"siku za mwisho" linalopingwa na Walaodikia, wanaojiita Wayahudi, lakini si Wayahudi.

Kazi ya Yohana Mbatizaji, na kazi ya wale ambao katika siku za mwisho watatokea katika roho na nguvu za Eliya ili kuwaamsha watu kutoka katika kutojali kwao, zinafanana kwa njia nyingi. Kazi yake ni kielelezo cha kazi ambayo lazima ifanywe katika enzi hii. Kristo atakuja mara ya pili kuuhukumu ulimwengu kwa haki. Wajumbe wa Mungu wanaobeba ujumbe wa onyo wa mwisho wa kutolewa kwa ulimwengu, wanapaswa kutayarisha njia kwa ajili ya ujio wa pili wa Kristo, kama vile Yohana alivyotayarisha njia kwa ujio wake wa kwanza. Katika kazi hii ya maandalizi, 'kila bonde litainuliwa, na kila mlima utashushwa; na palipopinda patanyoshwa, na palipoparuzua patasawazishwa' kwa kuwa historia itajirudia, na tena, 'utukufu wa Bwana utafunuliwa, na wote wenye mwili watauona pamoja; kwa kuwa kinywa cha Bwana kimenena.' Southern Watchman, Machi 21, 1905.

Efeso ni "sababu" na Smirna ni "matokeo". Pergamo na Thiatira pia zinawakilisha uhusiano wa sababu na matokeo. Pergamo ni kanisa la maafikiano lililoharibu Ukristo kwa kuuchanganya na upagani. Kanisa la Kikristo lilianguka lilipokubali dhana kwamba inawezekana ibada ya sanamu ya upagani kuwepo sambamba ndani ya mipaka yake. Kaisari Konstantino ndiye ishara ya historia hiyo ya maafikiano, na jukumu lake la kinabii lilikuwa kusababisha kuanguka kwa Ukristo wa kweli kabla ya upapa kufunuliwa.

Msidanganywe na mtu yeyote kwa namna yoyote; maana siku ile haitakuja, isipokuwa uasi uje kwanza, na yule mtu wa dhambi afunuliwe, mwana wa uharibifu; yule anayepinga na kujikweza juu ya kila kitu kiitwacho Mungu, au kinachoabudiwa; hata aketi hekaluni pa Mungu, akijionyesha kuwa yeye ndiye Mungu. Je, hamkumbuki kwamba nilipokuwa bado pamoja nanyi naliwaambia mambo haya? Na sasa mnajua ni nini kinachomzuia, apate kufunuliwa wakati wake. Kwa maana ile siri ya uasi tayari inatenda kazi; lakini yupo azuiaye sasa, azuie hadi atakapoondolewa njiani. Ndipo yule mwovu atafunuliwa, ambaye Bwana atamwangamiza kwa pumzi ya kinywa chake, na kumharibu kwa mng'ao wa kuja kwake. 2 Wathesalonike 2:3-8.

Kanisa la Pergamo lilikuwa 'sababu' na Thiatira ilikuwa 'matokeo.' Nabii Danieli mara nyingi huwasilisha historia ya upagani ukipisha nafasi kwa upapa, na uasi uliotangulia kuanzishwa kwa upapa alioutambua Paulo umeelezewa katika Danieli kumi na moja.

Kwa maana merikebu za Kitimu zitakuja juu yake; kwa hiyo atavunjika moyo, naye atarudi, na kuonyesha ghadhabu juu ya agano takatifu; naye atafanya; naam, atarudi, na kufanya mapatano na hao waiachao agano takatifu. Na majeshi yatainuka upande wake, nao watanajisi mahali patakatifu pa ngome, nao wataondoa sadaka ya kutolewa kila siku, nao wataweka chukizo la uharibifu. Danieli 11:30-31.

Kanisa lililolegeza msimamo, ambalo lilianguka kabla ya mamlaka ya kipapa kufunuliwa katika historia, limewakilishwa na Danieli kama "wale walioliacha Agano takatifu." Baada ya kuacha agano hilo, ndipo upapa, ambao Danieli anauwakilisha kama "chukizo la uharibifu," uliwekwa juu ya kiti cha enzi cha dunia. Dada White anabainisha mistari sita ya mwisho ya Danieli sura ya kumi na moja anaposema, "unabii uliomo katika sura ya kumi na moja ya Danieli umekaribia kufikia utimilifu wake kamili." Mistari sita ya mwisho ndizo utimilifu wa mwisho wa Danieli sura ya kumi

na moja, na anafundisha kwamba historia iliyowakilishwa na mistari hiyo ya mwisho ilionyeshwa kwa mfano katika Danieli 11:30-36, ambayo inaainisha “sababu na athari” za kihistoria zilizowakilishwa na Pergamo na Thiatira.

Hatuna muda wa kupoteza. Nyakati za taabu ziko mbele yetu. Dunia imechochewa na roho ya vita. Hivi karibuni matukio ya dhiki yaliyotajwa katika unabii yataokea. Unabii katika sura ya kumi na moja ya Danieli umekaribia kutimia kikamilifu. Sehemu kubwa ya historia iliyotokea katika kutimia kwa unabii huu itajirudia.

Katika mstari wa thelathini, inasemwa kuhusu mamlaka kwamba 'mistari 30 hadi 36 imenukuliwa.'

"Matukio yanayofanana na yale yaliyoelezwa katika maneno haya yataokea." Manuscript Releases, nambari 13, 394.

Uhusiano wa sababu na athari wa Pergamo na Thyatira, pamoja na uhusiano wa sababu na athari wa Efeso na Smirna, unarudiwa katika “siku za mwisho.” Waprotestanti wa Marekani watafanya maridhiano na ibada ya sanamu, kama inavyowakilishwa na Pergamo (ishara kuu ya ibada ya sanamu ni ibada ya jua), na watakapoanguka, njia itaandaliwa kwa yule mtu wa dhambi ili tena afunuliwe kinabii. Wakati maanguko na kuwekwa kwa upapa kwenye kiti cha enzi yanaporudiwa, Mungu wakati huohuo atakuwa akiinua kanisa linalowakilishwa na Efeso kupeleka ujumbe wa Danieli na Ufunuo kwa ulimwengu, na mateso yanayowakilishwa na Smirna yatarudiwa.

Nitayashughulikia makanisa matatu ya mwisho baada ya kuzingatia ukweli kwamba mihuri minne ya kwanza ya Ufunuo ni mfululizo wa nje wa ukweli unaokwenda sambamba na mfululizo wa ndani wa ukweli unaowakilishwa na makanisa manne ya kwanza. Kama ilivyokwisha kueleza, Uriah Smith analieleza hivi:

"Ihali makanisa saba yanawasilisha historia ya ndani ya kanisa, mihuri saba huweka wazi matukio makuu ya historia yake ya nje." Uriah Smith, The Biblical Institute, 253.

Tumeonyesha kwamba makanisa manne ya kwanza yanawakilisha mahusiano mawili ya “sababu na matokeo” yanayorudiwa katika “siku za mwisho.” Kulingana na waanzilishi wa Uadventista, lakini muhimu zaidi kwa msingi wa mamlaka ya Neno la Mungu, historia zile nne za ndani za kanisa zinapaswa kuwa na historia ya nje iliyo sambamba inayowakilishwa na mihuri minne ya kwanza. Mihuri ya kwanza na ya pili inaakisi sifa zilezile za Efeso na Smirna, lakini hutumia farasi mweupe kuwakilisha kazi ya kueneza Ukristo duniani. Huo farasi mweupe ni ishara ya kazi ya nje ya kanisa, na mihuri wa pili unawakilisha umwagaji damu wa Smirna kwa farasi mwekundu.

Nikaona, wakati Mwana-Kondoo alipoifungua moja ya zile mihuri, nikasikia kama sauti ya radi, mmoja wa wale wenye uhai wanne akisema, Njoo uone. Nikaona, na tazama, farasi mweupe; na yeye aliyeketi juu yake alikuwa na upinde; na taji alipewa; naye akaenda akishinda, na ili apate kushinda. Na alipoifungua mihuri wa pili, nikamsikia yule mwenye uhai wa pili akisema, Njoo uone. Akatoka farasi mwingine, mwekundu; naye aliyeketi juu yake akapewa uwezo wa kuiondoa amani duniani, ili watu wauaane; naye akapewa upanga mkubwa. Ufunuo 6:1-4.

Kitabu cha Zakaria kina vifungu vichache vinavyowatatambua moja kwa moja farasi wanne wanaowakilishwa katika mihuri minne ya kwanza ya Ufunuo. Katika mojawapo ya vifungu hivyo katika sura ya kumi, Zakaria anaeleza kwamba wakati mvua ya masika itakapomiminwa, “kundi la Yuda” ambalo ni “nyumba” ya Mungu litageuzwa kuwa “farasi wake mzuri vitani.”

Ombeni kwa Bwana mvua wakati wa mvua ya mwisho; ndipo Bwana atafanya mawingu yanayong’aa, na atawapa manyunyuyu ya mvua, ili kila mmoja apate nyasi kondeni. Kwa maana sanamu zimenena ubatili, na waaguzi wameona uongo, na wamesimulia ndoto za uongo; wanawafariji bure. Kwa hiyo walikwenda zao kama kundi, wakafadhaika kwa sababu hapakuwa na mchungaji. Hasira yangu iliwaka juu ya wachungaji, nami niliwaadhibu mbuzi dume; kwa kuwa Bwana wa majeshi ameitembelea kundi lake, nyumba ya Yuda, na amewafanya kama farasi wake wa fahari vitani. Zekaria 10:1-3.

Ellen White anaeleza mara kwa mara kwamba kumiminwa kwa Roho Mtakatifu katika Pentekoste ni kielelezo cha mvua ya masika inayomiminika sasa. Kazi iliyofanywa kwa ajili ya ulimwengu katika Pentekoste inawakilishwa na kanisa la Efeso, na Efeso husababisha mateso yanayowakilishwa na Smirna, ambayo Yohana anaonyesha kama "farasi mwekundu" wa muhuri wa pili. Mihuri miwili ya kwanza inaenda sambamba na makanisa mawili ya kwanza, na inaonyesha "siku za mwisho," wakati mvua ya masika inapomiminwa.

Roho ya Unabii pia huchagua mwisho wa muhuri wa tatu pamoja na mwanzo wa muhuri wa nne, hivyo kuyaunganisha (sababu na athari), na kwa kufanya hivyo anaonyesha historia inayowakilishwa kuwa ipo katika siku zake na katika "siku za mwisho".

"Roho ile ile inaonekana leo, kama inavyowakilishwa katika Ufunuo 6:6-8. Historia itajirudia. Kilichokuwapo kitakuwapo tena." Manuscript Releases, juzuu 9, 7.

Katika historia ya kibinafsi ya Dada White (iliyoandikwa mwaka 1898), roho ya kulegeza msimamo ambayo inaandaa njia ili upapa utawazwe tena ilikuwa tayari hai na ikistawi, kwa kuwa uasi wa Uprotestanti uliokuwa umeanza kwa kukataliwa kwa ujumbe wa malaika wa kwanza katika majira ya kuchipua ya mwaka 1844, ulikuwa tayari umeanza (mnamo 1863) kupenyeza kwenye pembe ya Uadventista wa Kiprotestanti.

Maafikiano ya Pergamos yanaonyeshwa kama “jozi” ya mizani katika muhuri wa tatu. Mizani miwili ya kupimia inawakilisha kipimo cha udanganyifu. Muhuri wa tatu unaongoza kwenye muhuri wa nne, unaowakilishwa na “farasi wa rangi hafifu” wa “mauti,” hivyo kuwakilisha mauaji ya mamilioni yaliyofanywa na upapa wakati wa Enzi za Giza. “Jehenu” ndicho kinachofuatia farasi wa rangi hafifu wa upapa. Historia ya mihuri ya tatu na ya nne inalingana na historia ya makanisa ya Pergamos na Thyatira. Maafikiano ya Constantine yalikuwa kazi ya hatua kwa hatua; hivyo, roho ya maafikiano ilikuwa tayari inafanya kazi katika historia ya kibinafsi ya Dada White, kama ilivyokuwa wakati wa Paulo aliposema “siri ya uasi tayari yafanya kazi.” Ukengefu unaotangulia kutawazwa kwa upapa siku zote ni historia ya hatua kwa hatua, na kwamba “historia itarudiwa. Kilichokuwako kitakuwako tena.”

Nikasikia sauti katikati ya wale wanyama wanne ikisema, Kipimo cha ngano kwa sarafu moja, na vipimo vitatu vya shayiri kwa sarafu moja; na angalia usidhuru mafuta wala divai. Na

alipofungua muhuri wa nne, nikasikia sauti ya mnyama wa nne ikisema, Njoo uone. Nikatazama, na tazama, farasi wa rangi iliyopauka: na jina la yeye aliyeketi juu yake lilikuwa Mauti, na Kuzimu ikamfuata. Nao walipewa mamlaka juu ya sehemu ya nne ya dunia, kuua kwa upanga, na kwa njaa, na kwa mauti, na kwa wanyama wa dunia. Ufunuo 6:6-8.

James White alitambua hali nyingine isiyo ya kawaida ya kinabii katika makanisa saba na katika mihuri saba. Anabainisha tofauti ya makusudi kati ya makanisa manne ya kwanza na makanisa matatu ya mwisho, na tena jambo hilo hilo katika mihuri minne ya kwanza na mihuri mitatu ya mwisho.

"Sasa tumefuatilia makanisa, mihuri, na wanyama, au viumbe hai, hadi pale vinapoweza kulinganishwa kama vikifunika vipindi vilevile vya wakati. Mihuri ni saba kwa idadi, wanyama ni wanne tu. Na ni vyema kutambua hapa kwamba, wakati wa kufunguliwa kwa mihuri ya kwanza, ya pili, ya tatu na ya nne, wanyama wa kwanza, wa pili, wa tatu na wa nne husikika wakisema 'Njoo uone;' lakini wakati wa kufunguliwa kwa mihuri ya tano, ya sita na ya saba, hakuna sauti kama hiyo inayosikika. Wala makanisa matatu ya mwisho, na mihuri mitatu ya mwisho, havifanani katika kufunika vipindi vya wakati sawa kama vile makanisa manne ya kwanza na mihuri minne ya kwanza hufanya. Lakini, kama tulivyoonyesha, makanisa, mihuri na wanyama hukubaliana, kwa maana ya kufunika vipindi vilevile vya wakati kwa muda wa takribani miaka 1800, hadi kufikia zaidi kidogo ya nusu karne ya wakati wa sasa." James White, Review and Herald, Februari 12, 1857.

James White hakujumuisha ukweli kwamba mpangilio uleule upo katika tarumbeta, lakini upo. Tarumbeta nne za kwanza ni tarumbeta, lakini tarumbeta tatu za mwisho ni ole tatu. Tarumbeta nne za kwanza zinawakilisha hukumu ya Mungu juu ya Roma ya kipagani kwa sababu ya sheria ya Jumapili ya Konstantino mwaka 321, na ole tatu za tarumbeta zinawakilisha Uislamu. Ole mbili za kwanza za tarumbeta zilikuwa hukumu dhidi ya Roma ya kipapa kwa sheria ya Jumapili iliyotekelezwa mwaka 538, na ole ya tatu ya tarumbeta ni kwa ajili ya mgogoro wa sheria ya Jumapili unaokuja katika siku za karibuni sana.

Joseph Bates anatumia uelewa wa waanzilishi kuhusu makanisa matatu ya mwisho kama ishara moja ili kuelezea makanisa matatu ya wakati huo wa Millerite. Msisitizo wote katika kifungu hicho uliwekwa na Bates.

'Katika nchi yote, asema Bwana; SEHEMU MBILI humo zitakatiliwa mbali, na kufa; lakini ya TATU itabaki humo. Mungu asema atapitisha SEHEMU YA TATU katika moto, na kuwasafisha. Watamwita, naye atawasikia. Naye atasema, 'NI WATU WANGU; nao watasema BWANA NI MUNGU WANGU.' Sehemu ya kwanza, SARDI, kanisa la kijina tu au Babiloni. Sehemu ya pili, Laodikia, Waadventista wa kijina tu. Sehemu ya tatu, Filadelfia, kanisa la kweli pekee la Mungu duniani, kwa maana wao watahamishwa hadi mji wa Mungu. Ufunuo 3:12; Waebrania 12:22-24. Kwa jina la Yesu, nawasihi tena mkimbie kutoka kwa Walaodikia, kama kutoka Sodoma na Gomora. Mafundisho yao ni ya uongo na ya udanganyifu; na huleta maangamizi kabisa. Mauti! MAUTI!!* MAUTI ya milele!!! yako nyuma yao. Mkumbuke mke wa Lutu." Joseph Bates, Review and Herald, juzuu ya 1, Novemba 1850.

Katika historia ya Millerite, Sardi ilikuwa kanisa lililokuwa na jina lililodai kuwa hai, lakini lilikuwa limekufa.

Na kwa malaika wa kanisa lililoko Sardi andika; Haya ndiyo anenayo yeye aliye na Roho saba za Mungu, na nyota saba; Nayajua matendo yako, ya kuwa una jina la kuwa hai, nawe umekufa. Ufunuo 3:1.

Watu wa Mungu siku zote wana jina. Katika kipindi cha historia ya Efeso hadi Pergamo, waliitwa Wakristo. Jina wakati wa utawala wa kipapa lilikuwa kanisa jangwani. Tangu kutambulishwa kwa nyota ya asubuhi, John Wycliffe, waliitwa Waprotestanti. Wakati wa mwisho mnamo 1798, Waprotestanti tayari walikuwa wameanza kurejea katika ushirika wa Kanisa la Roma. Kilichohitajika wakati huo kilikuwa jaribio ambalo lingeonyesha kwamba licha ya jina walilolikiri, hawakuwa tena kanisa teule. Katika majira ya kuchipua ya 1844, walifikia jaribio ambalo lingeonyesha kwamba hawakuwa tena kanisa lililobeba jina la agano la Kristo. Kisa cha Eliya hutoa shahidi wa pili ulio wa kina sana wa jambo hili. Walipodhihirisha tabia yao ya kweli, mwanzoni ilikuwa vigumu kwa Wamileraiti kutambua kwamba Waprotestanti walikuwa wameonyesha kuwa wamekuwa mabinti wa Babeli. Lakini hatimaye Wamileraiti walifanya jambo hilo hilo, na walianza kuwaita nafsi zitoke katika makanisa hayo yaliyoanguka kwa utimilifu wa ujumbe wa malaika wa pili. Kisha kukawa na mchakato wa majaribio ambao ungewasababisha Wamileraiti kudhihirisha tabia zao wenyewe. Je, walikuwa Wafiladelfia au Walaodikia?

Wafiladelfia walimfuata Kristo kuingia katika Patakatifu pa Patakatifu, na wale Wamileraiti waliokataa kufanya hivyo walidhihirisha tabia ya Walaodikia. Hivyo, tunapata mantiki ya utambuzi wa Bates wa makanisa hayo matatu kuwa wa wakati mmoja katika historia ileile. Historia hiyo ilitimia ndani ya muundo wa kinabii wa mfano wa wanawali kumi, ambao uvuvio unatueleza kwamba umetimizwa na utatimizwa kwa kila herufi.

"Mfano wa wanawali kumi katika Mathayo 25 pia unaonyesha uzoefu wa watu Waadventista." Pambano Kuu, 393.

"Mara nyingi naelekezwa katika mfano wa wanawali kumi, ambao watano walikuwa wenye busara, na watano wapumbavu. Mfano huu tayari umetimia na utatimika kwa kila herufi, maana unahusu kwa namna ya pekee wakati huu, na, kama vile ujumbe wa malaika wa tatu, umetimia na utaendelea kuwa ukweli wa sasa hadi mwisho wa wakati." Review and Herald, Agosti 19, 1890.

Makanisa matatu ya mwisho yanawakilisha walioko nje ya harakati ya Wamilerite kama Sardi, na walioko ndani ya harakati hiyo wanawakilishwa ama na Filadelfia au Laodikia. Makanisa hayo matatu yanatajwa katika Ufunuo sura ya tatu, na makanisa manne ya kwanza yako katika sura ya pili. Hivyo basi, Dada White anaporejelea historia ya sura ya tatu ya Ufunuo, anayatambua makanisa yaleyale hasa ambayo Joseph Bates ameyatambua hivi punde.

"Ee, maelezo yalioje! Wengi wamo katika hali hii ya kutisha. Nawasihi kwa dhati kila mhudumu wa injili achunguze kwa bidii sura ya tatu ya Ufunuo, kwa maana humo imeonyeshwa hali ya mambo yatakayokuwapo katika siku za mwisho. Chunguza kwa makini kila aya katika sura hii, kwa maana kupitia maneno haya Yesu anazungumza nawe."

Manuscript Releases, juzuu ya 18, 193.

Makanisa matatu ya wakati huo katika historia ya Wamileraiti hurudiwa mwishoni mwa Uadventista. Joseph Bates alikuwa akitambua mienendo ya kipindi cha Wamileraiti na aliitambua Sardi kuwa binti za Babeli, ambao ndio walengwa wa ujumbe wa malaika wa pili. Alikuwa akizungumzia pambano kati ya kundi dogo lililomfuata Kristo hadi Patakatifu pa Patakatifu tarehe 22 Oktoba 1844 na wale waliokataa kuhama kutoka Patakatifu. Alikuwa akijaribu kuwaita Walaodikia watoke katika giza walilokuwa wamepokea, na angalau sehemu ya upofu wao wa Laodikia ilitokana na ukweli kwamba William Miller alikuwa amechukua nafasi ya uongozi katika harakati ya Laodikia. Hili ndilo pambano lile lile lililotambuliwa katika ujumbe kwa Filadelfia.

Tazama, nitaleta hao wa sinagogi la Shetani, wasemao ya kuwa ni Wayahudi, nao si, bali wasema uongo; tazama, nitawafanya waje na kusujudu mbele ya miguu yako, wapate kujua ya kuwa nimekupenda. Ufunuo 3:9.

Msukosuko wa kidini daima huzalisha makundi mawili ya waabudu, kama ulivyofanya wakati wa Kukatishwa Tamaa Kuu. Vazi la Uprotestanti lilikuwa limeondolewa tu kutoka kwa Sardis, waliporudi Roma na rasmi wakawa binti wa Roma. Kisha vazi hilo likashikwa na Uadventista wa Wamilleraiti, lakini jaribio muda mfupi baadaye lingesababisha makundi mawili yanayodai kuwa lile kundi dogo. Kundi la kweli na kundi bandia. Bates aliwakilisha kundi dogo lililomfuata Kristo kuingia katika Patakatifu pa Patakatifu. Mapambano yake yalikuwa dhidi ya Walaodikia waliodai kuwa wao ndio kundi dogo. Kama Mfiladelfia, mapambano ya Bates yalikuwa dhidi ya sinagogi la Shetani, kikundi kilichodai kuwa watu wa Mungu, lakini kilisema uongo na hawakuwa Wayahudi.

Wakati mfano huo utakapotimilizwa kwa mara ya mwisho mwishoni mwa Uadventista, kutakuwepo watu teule wa agano waliopitwa kando wakati wa mwisho mwaka 1989, kama vile uongozi wa Kiyahudi ulivyopitwa kando katika kuzaliwa kwa Kristo, ambako kunawakilisha wakati wa mwisho katika historia hiyo ya kinabii. Historia ya Kristo ilipofikia kuingia kwake kwa ushindi Yerusalemu, historia ya Kilio cha Usiku wa Manane ya kipindi cha Wamileraiti ilionyeshwa kwa mfano. Uvuvio mara kwa mara unaoanisha alama ya njia ya msalaba na Kuvunjika kwa Matumaini Makubwa ya 1844. Yuda anawakilisha Walaodikia wa historia ya Kristo, na mitume walikuwa Wafiladelfia. Kwa miaka mitatu na nusu baada ya msalaba, Wafiladelfia, waliowakilishwa na Bates, walijaribu kuwaita Walaodikia watoke katika kanisa lililoanguka ambalo liliwakilishwa na mwanafunzi Yuda Iskariote.

Mnamo 1989 wale waliokuwa watu wa agano walioteuliwa walikataa nuru iliyofunuliwa na wakapitwa. Masikitiko ya kwanza ya Julai 18, 2020 yalipowasili, mchakato wa kujaribiwa ulianza miongoni mwa wale ambao hapo awali walionekana kuwa wa harakati ile ile. Hata hivyo, darasa moja ni Walaodikia na darasa lingine ni Wafiladelfia. Kama vile Yuda alivyokubaliana mara tatu na Baraza Kuu la Wayahudi kumsaliti Kristo kabla ya msalaba, Walaodikia wa historia baada ya Septemba 11, 2001 watakuwa wamekosa fursa tatu za kutubu. Katika sheria ya Jumapili inayokuja hivi karibuni itadhihirika kwa hakika, kama vile Yuda alivyoning'inia kwenye mti, kwamba Walaodikia wametenganishwa na Wafiladelfia. Ni wakati wa mavuno ndipo magugu hutengwa na ngano. Tunakaribia haraka mavuno hayo.

Kweli hizi hutambuliwa tu wakati na iwapo tuko tayari kuelewa kwamba mbinu ya kibiblia pekee inayoweza kufichua na kuthibitisha 'ukweli' ni "historicism." Mbinu ya kweli si preterism, futurism, dispensationalism, woke-ism, ujuzi wa kisarufi au wa kihistoria, wala aina yoyote kati ya bandia nyingi za kishetani. Kuna kauli inayojulikana sana inayohusishwa na mwanafalsafa wa karne ya kumi na saba aitwaye Jean-Jacques Rousseau, ambayo imesemwa upya kwa namna nyingi, lakini kiini cha wazo hilo ni, 'Kosa lina mizizi mingi, lakini ukweli una mzizi mmoja tu.' 'Ukweli' ni Alfa na Omega, ambaye ni kama mzizi utokao katika nchi kavu.

Ndivyo ilivyo pia kwa Biblia, ambayo ni hazina ya utajiri wa neema Yake. Utukufu wa kweli zake, zilizo juu kama mbingu na zinazokumbatia umilele, hautambuliwi. Kwa sehemu kubwa ya wanadamu, Kristo Mwenyewe ni "kama mzizi kutoka ardhi kavu," nao hawaoni ndani Yake "uzuri wowote wa kumtamani." Isaya 53:2. Wakati Yesu alipokuwa miongoni mwa wanadamu, ufunuo wa Mungu katika ubinadamu, waandishi na Mafarisayo walimwambia, "Wewe ni Msamaria, nawe una pepo." Yohana 8:48. Hata wanafunzi Wake walikuwa wamepofushwa sana na ubinafsi wa mioyo yao kiasi kwamba walichelewa kumwelewa Yeye aliyekuja kuwadhihirishia upendo wa Baba. Hii ndiyo sababu Yesu alitembea katika upweke katikati ya watu. Alieleweka kikamilifu mbinguni tu. Mawazo kutoka Mlima wa Heri, 25.

Kweli tunazoshiriki kwa sasa lazima zitambuliwe katika muktadha kwamba ukuaji wa ukweli ni wa hatua kwa hatua katika historia yote, na muhimu zaidi, uelewa wetu wa ukweli lazima uwekwe katika muktadha wa Alfa na Omega, muktadha wa Yesu kuunganisha mwisho wa jambo na mwanzo wake.

Kanisa la nne ni Thiatira, nalo linawakilisha kipindi ambacho upapa ulitawala kama ufalme wa tano wa unabii wa Biblia, ambacho ndicho kipindi ambacho kanisa jangwani lilikuwa katika uteka. Uteka wa Israeli wa kiroho chini ya Babeli ya kiroho kwa miaka elfu moja mia mbili na sitini uliwakilishwa kwa mfano na uteka wa Israeli halisi katika Babeli halisi kwa miaka sabini.

"Leo kanisa la Mungu liko huru kuendeleza hadi kukamilisha mpango wa kiungu wa wokovu wa wanadamu waliopotea. Kwa karne nyingi watu wa Mungu walinyimwa uhuru wao. Mahubiri ya injili katika usafi wake yalipigwa marufuku, na adhabu kali mno ziliwapata wale waliothubutu kutotii amri za wanadamu. Matokeo yake, shamba kuu la maadili la Bwana lilibaki karibu lote bila kufanyiwa kazi. Watu walinyimwa nuru ya neno la Mungu. Giza la upotovu na ushirikina lilitishia kufuta maarifa ya dini ya kweli. Kanisa la Mungu duniani lilikuwa kwa hakika katika utekwa wakati wa kipindi hiki kirefu cha mateso yasiyokoma kama vile wana wa Israeli walivyoshikiliwa mateka Babeli wakati wa kipindi cha uhamisho." Manabii na Wafalme, 714.

Miaka sabini ya uhamisho Babiloni inawakilishwa na kanisa la Thiatira. Kanisa la Thiatira ni matokeo yaliyosababishwa na chanzo, ambacho kinawakilishwa na Pergamo. Pergamo inasimbolishwa na Konstantino Kaizari aliyechanganya kuabudu sanamu na Ukristo. Alama ya uabudu sanamu wake ilikuwa ibada ya jua. Sababu ya kibiblia ya Israeli ya kale kuchukuliwa utumwani kwa miaka sabini ya Thiatira ni kwamba wafalme wao waliunda mahusiano na miungano na mataifa ya kuabudu sanamu yaliyowazunguka, katika uasi wa moja kwa moja dhidi ya Neno la Mungu. Mungu aliionya Israeli mara kwa mara kutokuchangamana na mataifa ya

kipagani yaliyo karibu nao. Amri Kumi, kilekile ambacho Israeli ya kale ilipaswa kuwa wahifadhi wake, zinakataza kabisa kuabudu sanamu. Wakati Bwana alipompita Musa kwenye pango la Horebu na kufunua tabia Yake, mara mbili alijumuisha onyo hilo hilo tunalolitaja.

Akasema, Tazama, naufanya agano; mbele ya watu wako wote nitafanya maajabu ambayo hayajafanywa duniani kote, wala katika taifa lolote; na watu wote ambao uko kati yao wataona kazi ya Bwana; kwa maana ni jambo la kutisha nitakalofanya pamoja nawe. Shika amri ninazokuagiza leo; tazama, nawafukuza mbele yako Mwamori, na Mkanaani, na Mhiti, na Mperizi, na Mhivi, na Myebusi. Jihadhari nafsi yako, usije ukafanya agano na wenyeji wa nchi uendayo, lisije likawa mtego katikati yako; bali mtabomoa madhabahu zao, mtavunja sanamu zao, na mtakata maashera yao. Kwa maana hutamwabudu mungu mwingine; kwa kuwa Bwana, jina lake ni Mwenye Wivu, ni Mungu Mwenye Wivu; usije ukafanya agano na wenyeji wa nchi, nao wakaenda kuzini kwa miungu yao, wakatoa dhabihu kwa miungu yao, na mmoja akakuita, nawe ukala katika dhabihu yake; tena ukawaoa binti zao kwa wana wako, na binti zao wakaenda kuzini kwa miungu yao, na kuwafanya wana wako kwenda kuzini kwa miungu yao. Kutoka 34:10-16.

Kwa mara mbili Mungu aliwaonya Waisraeli wa kale katika kifungu hiki pekee, na kuna ushuhuda mwingi mwingine wa kibiblia kuhusu amri kwa Waisraeli wa kale kwamba wasifanye maagano na mataifa ya waabudu sanamu yaliyowazunguka. Milegezo hiyo ya msimamo ilianza pale Waisraeli wa kale walipomkataa Mungu na teokrasia yake. Walipotamani mfalme, Mungu aliwaruhusu wawe na mfalme, na tangu hapo wengi wa wafalme wote, na kwa hakika kila mfalme wa makabila kumi ya kaskazini, walipuuzia amri hiyo hiyo. Kanuni iliyohitaji Israeli itengwe na iwe ya kipekee mbali na mataifa ya waabudu sanamu yaliyokuwa yakiizunguka ilikataliwa, na jambo hilo likaonyeshwa kwa kulegeza msimamo ambako baadaye Konstantino angekuwa ishara yake. Pergamo na Konstantino vinawakilisha uasi wa wafalme wa Israeli waliotambulisha ibada ya sanamu katika kanisa la Mungu. Kupotoka kulikoanza na mfalme Sauli kulikuwa kielelezo cha kupotoka kwa kanisa la Kikristo kulikosababisha utekwa katika Babeli ya kiroho. Historia takatifu inayoanzia mfalme Sauli hadi utekwa wa Babeli inasimbolishwa na kanisa la Pergamo. Utekwa wa miaka sabini uliofuata ulikuwa kanisa la Thiatira.

Efeso inawakilisha kanisa linalosonga mbele kuishinda Nchi ya Ahadi. Efeso inawakilisha wakati wa Musa na ukombozi wa Waisraeli kutoka katika utumwa wa Misri.

“Biblia imekusanya na kufunga pamoja hazina zake kwa ajili ya kizazi hiki cha mwisho. Matukio yote makuu na mambo yenye uzito ya historia ya Agano la Kale yamekuwa yakijirudia, na bado yanajirudia, katika kanisa katika siku hizi za mwisho.” Ujumbe Teule, kitabu cha 3, 338, 339.

Historia inayowakilishwa na ukombozi kutoka Misri inarudiwa katika siku za mwisho. Kwa hiyo ilirudiwa pia katika historia ya Wamillerite. Ndiyo sababu Dada White mara kwa mara anarejelea historia hiyo kuelezea historia ya Wamillerite. Analinganisha kukata tamaa kuu ya mwaka 1844 na kukata tamaa kwa Waebrania waliposimama mbele ya Bahari ya Shamu huku jeshi la Farao likiwakaribia kutoka nyuma. Analinganisha pia historia ya ukombozi kutoka Misri na wakati wa Kristo; hivyo kukata tamaa kwa wanafunzi msalabani kulikuwa mfano wa kukata tamaa kwenye

Bahari ya Shamu, ambako nako kulikuwa mfano wa kukata tamaa kuu ya mwaka 1844. Kukata tamaa kwa msalaba kuliwakilisha mwanzo wa kanisa la Efeso. Wakati wa Musa mwanzoni mwa Israeli ya kale, uliowakilishwa na kanisa la Efeso, pia ulikuwa mfano wa mwanzo wa Israeli ya kisasa wakati wa Kristo. Historia zote mbili zinawakilishwa na kanisa la Efeso. Kweli tunazotambua hapa zimekuwa zikiwasilishwa hadharani mara nyingi kwa miaka mingi na Future for America, hivyo mimi natoa tu muhtasari.

Katika historia ya Kristo, tunauona mwanzo wa watu wa agano jipya wanaoinuliwa huku watu walioteuliwa wa agano lililotangulia wakiachwa kando. Historia ya Kristo ni mwisho wa Israeli ya kale, na katika historia ya ukombozi kutoka Misri mwanzoni mwa Israeli ya kale kulikuwa na watu wa agano walioteuliwa hapo awali ambao waliachwa kando ili kupisha watu wa agano jipya.

Katika historia ya Kristo, watu teule wa awali walifikia hitimisho lao la mwisho mwaka 70 kwa kuangamizwa kwa Yerusalemu. Hapo mwanzo, wakati wa Musa, watu teule wa awali walikufa jangwani kwa muda wa miaka arobaini, na Yoshua na Kalebu wakawa wawakilishi wa watu teule wapya waliokusudiwa kufikisha ujumbe katika Nchi ya Ahadi, kama vile mitume wa kipindi cha kanisa la Efeso walivyopeleka injili ulimwenguni.

Mwanzo na mwisho wa Israeli ya kale, na pia mwanzo wa Israeli ya kisasa, vyote vinaonyesha mpito kutoka kwa watu walioteuliwa wa awali kwenda kwa watu walioteuliwa wapya. Kwa ushuhuda wa wawili au watatu, jambo huthibitishwa; na kila mojawapo ya safu hizi tatu za mashahidi hutambua talaka ya watu walioteuliwa wa awali, nao mashahidi hawa wana saini ya Alfa na Omega, Yeye atangazaye mwisho tangu mwanzo. Kutakuwa na watu walioteuliwa wa awali watakaopitwa wakati Mungu ataingia katika agano na wale mia arobaini na nne elfu. Mungu si chanzo cha mkanganyiko; habadiliki kamwe, wala neno lake halishindwi kamwe.

Ukombozi kutoka Misri na ushindi uliotekelezwa na Mungu kupitia Yoshua vinawakilishwa na kanisa la Efeso, lakini Efeso ilikuwa imekusudiwa kupoteza upendo wake wa kwanza. Yoshua alipofariki, kizazi kingine kikaibuka, kikiashiria kipindi kinachowakilishwa na Smirna. Kazi ya ajabu ya Yoshua ya kuisafisha Nchi ya Ahadi haikuwahi kutimizwa kikamilifu, maana watu walijiridhisha na wakaacha kazi ambayo alipewa Yoshua. Walipoteza upendo wao wa kwanza. Kipindi hicho kiliendelea hadi Waisraeli walipomkataa Mungu na Samweli akamtia mafuta mfalme Sauli, na hivyo kuleta kanisa la Pergamo.

Ujumbe ulifika Smyrna, kanisa lililoko Asia Ndogo, na vivyo hivyo kwa kanisa la Kikristo kwa ujumla, wakati wa karne ya pili na ya tatu. Ilikuwa ni kipindi ambacho upagani ulikuwa ukifanya jaribio la mwisho la kupata utawala duniani. Ukristo ulikuwa umesambaa kwa kasi ya ajabu, hata ukafahamika kote duniani. Wengine walikumbatia imani ya Kristo kwa sababu ya uongofu wa moyo; wengine, kwa sababu ya nguvu ya hoja zilizowasilishwa; na wengine tena, kwa kuwa waliweza kuona kwamba mrengo wa upagani ulikuwa ukififia, na kwa mahesabu ya kisiasa wakajiunga na upande uliokuwa unaahidi kushinda. Hali hizi zilidhoofisha hali ya kiroho ya kanisa. Roho ya Unabii, iliyokuwa sifa ya kanisa la mitume, ilipotea taratibu. Hii ni karama inayoliingiza kanisa ambalo limekabidhiwa kwayo katika umoja wa imani. Kulipokuwa hakukuwa tena na manabii wa kweli, mafundisho ya uongo yalisambaa kwa haraka; falsafa ya Wagiriki ilisababisha tafsiri potofu ya Maandiko, na ile tabia ya kujihesabia

haki ya Mafarisayo wa kale, ambayo Kristo aliikemea mara nyingi, ikaonekana tena katikati ya kanisa. Msingi uliwekwa katika karne mbili zilizoitangulia enzi ya Konstantino kwa maovu ambayo yalikuja kukomaa kikamilifu katika karne mbili zilizofuata. Katika kipindi hiki, kuuawa kwa ajili ya imani kulipata umaarufu katika sehemu nyingi za Dola ya Roma. Ingawa hili laweza kuonekana la ajabu, bado ni kweli. Ilikuwa ni matokeo ya uhusiano uliokuwapo kati ya Wakristo na wapagani.

Katika ulimwengu wa Kirumi dini ya mataifa yote iliheshimiwa, lakini Wakristo hawakuwa taifa; walikuwa tu dhehebu la watu waliodharauliwa. Kwa hiyo walipoendelea kulaani dini ya tabaka zote za watu, walipofanya mikutano ya siri, na kujitenga kabisa na desturi na matendo ya jamaa zao wa karibu na marafiki wao wa karibu mno, wakawa watu waliotiliwa shaka, na mara nyingi waliteswa na mamlaka za kipagani. Mara nyingi walijiletea mateso wao wenyewe, wakati hakukuwa na roho ya upinzani katika mioyo ya watawala. Ili kuonyesha roho hii, historia inatoa maelezo ya utekelezaji wa hukumu ya kifo dhidi ya Cyprian, askofu wa Karthago. Hukumu yake iliposomwa, kilio cha pamoja kilizuka kutoka kwa umati wa Wakristo uliokuwa ukisikiliza, wakisema, 'Tutakufa pamoja naye.'

Roho ile ambayo Wakristo wengi waliokiri kuwa Wakristo waliyokubali kifo nayo, na hata, pasipo haja, wakachochea uadui wa serikali, huenda ilichangia sana kupitishwa, mwaka 303 B.K., kwa amri ya mateso na Kaizari Diocletian pamoja na msaidizi wake, Galerius. Amri hiyo ilikuwa ya ujumla kwa nia yake, na ilitekelezwa kwa ukali zaidi au pungufu kwa miaka kumi. Steven Haskell, *The Story of the Seer of Patmos*, 50. 51.

Ingawa Smyrna ni mojawapo ya makanisa mawili yasiyokemewa na Bwana, historia inashuhudia kwamba miongoni mwa waliouawa shahidi katika kipindi hicho kulikuwa na watu ambao motisha zao zilitokana na misukumo ya kibinadamu, si ya kimungu. Kitabu cha Waamuzi kinaanza kwa kutaja kifo cha Yoshua, na kuna aya inayorudiwa mara mbili katika kitabu hicho ambayo inafanua historia ya kipindi cha Waamuzi. Mara ya pili aya hiyo kunukuliwa ni katika aya ya mwisho ya kitabu. Aya ya kwanza ya kitabu inaashiria mwisho wa Yoshua na aya ya mwisho inafupisha historia.

Sasa baada ya kifo cha Yoshua ikawa kwamba wana wa Israeli wakamuuliza Bwana, wakisema, Ni nani atakayepanda kwa ajili yetu kwanza dhidi ya Wakanaani, kupigana nao?... Siku zile hapakuwa na mfalme katika Israeli, bali kila mtu alifanya yaliyokuwa sawa machoni pake mwenyewe... Siku zile hapakuwa na mfalme katika Israeli; kila mtu alifanya yaliyokuwa sawa machoni pake mwenyewe. Waamuzi 1:1; 17:16; 21:25.

Kama ilivyokuwa katika historia ya Smirna, 'nafsi' ilikuwa mada kuu tangu mwanzo hadi mwisho. Kwa sababu hawakuwa na mfalme, waliamua kufanya lolote walilochagua kufanya. Ukosefu wa mwongozo ndio Haskell alioutambua katika historia ya Smirna, uliowakilishwa na kutokuwepo kwa Roho ya Unabii inayofanya kazi. Katika historia zote mbili, ukosefu wa mwongozo ulifungua mlango wa kufanya maamuzi kulingana na nia za mtu binafsi. Efeso inawakilisha ukombozi kutoka Misri. Historia iliyoandikwa katika kitabu cha Waamuzi inawakilishwa na kanisa la Smirna. Kipindi kuanzia mfalme Sauli hadi utekwa wa Babeli kinawakilishwa na kanisa la Pergamo, na utekwa wa Babeli unawakilishwa na kanisa la Thiatira.

Kwa kuafikiana na jambo lililotambuliwa na watangulizi, kuna mgawanyiko wa nne na tatu katika makanisa, mihuri na tarumbeta, na makanisa manne ya kwanza katika historia ya Israeli ya kale huanza na utumwa wa Misri na kuishia katika utekwa wa Babeli, kwa maana Alfa na Omega daima hulinganisha mwisho na mwanzo. Makanisa manne ya kwanza katika historia ya Israeli ya kisasa huanza na kutiishwa kwa Wayahudi chini ya mamlaka ya Kirumi, na makanisa hayo manne huishia katika kutiishwa kwa Wayahudi wa kiroho chini ya Roma ya kiroho kwa miaka elfu moja mia mbili na sitini.

Kilichofuata Thyatira kilikuwa Sardis, ambacho kilianza walipoondoka katika utumwa wa Babeli uliowakilishwa na Thyatira. Sardis ni kanisa lililokuwa na sifa ya kuwa hai, lakini halikuwa hai. Madai yao ya kuwa hai yalikuwa uongo. La kushangaza, kati ya makanisa yote saba ni neno Sardis ndilo lisilo na ufafanuzi. Ufafanuzi umehusishwa na Sardis kulingana na muktadha wa historia na aya, lakini hakuna maana ya ki-etimolojia ya jina hilo. Lina jina, lakini halina.

Lakini hekalu la pili halikufikia lile la kwanza kwa utukufu; wala halikutakaswa na zile ishara zinazoonekana za uwepo wa Mungu zilizohusiana na hekalu la kwanza. Hakukuwa na udhihirisho wa nguvu za kimuujiza kuashiria kuwekwa kwake wakfu. Hakukuonekana wingu la utukufu kujaza patakatifu jipya lililojengwa. Hakukuwa na moto kutoka mbinguni ulioshuka kuteketeza dhabihu juu ya madhabahu yake. Shekina haikukaa tena kati ya makerubi katika patakatifu pa patakatifu; sanduku la agano, kiti cha rehema, na vibao vya ushuhuda havikuwepo humo. Hakukuwa na sauti iliyoisikika kutoka mbinguni kumjulisha kuhani aliyeuliza mapenzi ya Yehova.

Baada ya utumwa wa Babeli walijenga upya Yerusalemu na hekalu. Ndipo wakawa na jina tena, kwa kuwa Mungu alikuwa ameahidi kuliweka Jina Lake katika Yerusalemu. Lakini Jina Lake linawakilisha tabia Yake, na ukosefu wa uwepo Wake binafsi ulionyesha kwamba walikuwa na jina lililowakilisha uzima, lakini kwa kweli hawakuwa tena na uwepo unaotoa uzima. Kile walichokuwa nacho kwa kweli kilikuwa tu maungamo na unafiki.

Sauti ya mwisho katika Sardi ilitoa ahadi ya kuja kwa Eliya atakayekuja kabla ya siku kuu na ya kutisha ya Bwana. Kwa Israeli wa kale, uharibifu wa Yerusalemu ulikuwa siku ile kuu na ya kutisha ya Bwana. Kwa sababu hiyo, Dada White anarejelea uharibifu wa Yerusalemu mwaka 70 BK kama kielelezo cha siku ile kuu na ya kutisha ya Bwana, inayowakilishwa kama mapigo saba ya mwisho. Kanisa la Filadelfia lilianza na sauti ya Yohana Mbatizaji ikilia jangwani, hivyo ikiashiria sauti ya William Miller. Sauti za Yohana Mbatizaji na William Miller zilikuwa zikiwasilisha ujumbe wa Laodikia kwa watu waliodhani kila kitu kiko sawa, ilhali kila kitu kilikuwa kibaya kabisa. Wote wawili, Yohana Mbatizaji na William Miller, waliweka shoka kwenye shina la mti. Ujumbe kwa Sardi ulikuwa kwamba kulikuwa na "watu wachache hata huko Sardi ambao hawakuyatia mavazi yao unajisi; nao watatembea pamoja nami wakiwa wamevaa meupe, kwa kuwa wanastahili." Yohana Mbatizaji na William Miller wanawakilisha wale waliotoka katika kipindi kinachowakilishwa na Sardi na waliostahili kutembea na Kristo.

Maelfu waliongozwa kuukumbatia ukweli ulihubiriwa na William Miller, na watumishi wa Mungu waliinuliwa katika roho na nguvu za Eliya kutangaza ujumbe. Kama Yohana, mtangulizi wa Yesu, wale waliouhubiri ujumbe huu mzito walihisi kulazimika kuliweka shoka

penye mzizi wa mti, na kuwaita watu wazae matunda yapasayo toba. Ushuhuda wao ulikusudiwa kuamsha na kuathiri kwa nguvu makanisa na kudhihirisha tabia zao halisi. Na onyo hili zito la kukimbia ghadhabu ijayo lilipotolewa, wengi walioungana na makanisa walipokea ujumbe wa uponyaji; waliona kurudi nyuma kwao, nao kwa machozi ya uchungu ya toba na maumivu makuu ya nafsi, wakajinyenyekeza mbele za Mungu. Na Roho wa Mungu alipowatulia juu yao, wakasaidia kupaza mwito, 'Mcheni Mungu, na mpeni utukufu; kwa maana saa ya hukumu yake imekuja.' Maandishi ya Mapema, 233.

Makanisa saba ya Ufunuo yanawakilisha historia ya mitume hadi ujio wa pili wa Kristo, na makanisa hayo saba pia yanawakilisha historia ya Israeli ya kale kuanzia nabii Musa hadi ujio wa kwanza wa Kristo.

Majaribu ya wana wa Israeli, na mwenendo wao kabla tu ya ujio wa kwanza wa Kristo, yanaonyesha msimamo wa watu wa Mungu katika uzoefu wao kabla ya ujio wa pili wa Kristo.

Mitego ya Shetani imewekwa kwa ajili yetu kwa hakika kama vile ilivyowekwa kwa wana wa Israeli kabla tu ya kuingia kwao katika nchi ya Kanaani. Tunarudia historia ya watu hao.

Historia yao inapaswa kuwa onyo zito kwetu. Hatupaswi kamwe kutarajia kwamba wakati Bwana anapowaletea watu wake nuru, Shetani atasimama kwa utulivu pembeni na asifanye juhudi zozote kuwazuia wasiipokee. Tuwe waangalifu tusije tukakataa nuru ambayo Mungu anatuma, kwa sababu haiji kwa namna ya kutupendeza. ... Ikiwa wapo ambao wenyewe hawaioni wala kuikubali nuru, basi wasiwazuie wengine.

'Naziita mbingu na nchi kuwa mashahidi juu yenu leo, ya kwamba nimeweka mbele yenu uzima na mauti, baraka na laana; basi chagueni uzima, ili ninyi na uzao wenu muishi; mpende Bwana Mungu wenu, mtii sauti yake, na mshikamane naye; kwa maana yeye ndiye uzima wenu, na urefu wa siku zenu; ili mkae katika nchi ambayo Bwana aliwaapia baba zenu, Ibrahimu, Isaka, na Yakobo, kuwapa.'

Wimbo huu haukuwa wa kihistoria bali wa kinabii. Ingawa ulisimulia matendo ya ajabu ya Mungu kwa watu wake zamani, pia uliashiria matukio makuu ya wakati ujao, ushindi wa mwisho wa waaminifu wakati Kristo atakapokuja mara ya pili kwa nguvu na utukufu.

Mtume Paulo anaeleza wazi kwamba uzoefu wa Waisraeli katika safari zao umeandikwa kwa faida ya wale wanaoishi katika enzi hii ya ulimwengu, wale ambao miisho ya ulimwengu imewafikia. Hatuoni kwamba hatari zetu ni ndogo kuliko za Waebrania, bali ni kubwa zaidi. *Healthful Living*, 280, 281.

Ukombozi kutoka Misri unawakilishwa na kanisa la Efeso, na ishara ya kanisa la Efeso katika historia hiyo ilikuwa Yoshua. Baada ya wale ambao Mungu aliwatoa kutoka Misri kushindwa majaribu kumi mfululizo, Bwana akaondoa agano kutoka kwa waasi na akaliwapa Yoshua na Kalebu.

Waambie, Kama niishivyo, asema Bwana, kama mlivyosema masikioni mwangu, ndivyo nitakavyowatendea: Mizoga yenu itaanguka hapa jangwani; na wote waliohesabiwa kwenu, kwa hesabu yenu yote, tangu walio wa miaka ishirini na zaidi, ninyi mlionung'unika juu

yangu; hakika, hamtaingia katika nchi ile niliyowaapia kuwakalisha humo, isipokuwa Kalebu mwana wa Yefune, na Yoshua mwana wa Nuni. Hesabu 14:28-30.

Dada White anabainisha kwamba Yoshua na Kalebu wanawakilisha wale "ambao juu yao miisho ya dunia imewadia," ambao "wanafanya agano na Mungu kwa dhabihu."

Kwa maonyo yetu, ambao miisho ya dunia imetufikia, historia hii iliandikwa. Ni mara ngapi watu wa Mungu leo hurudia uzoefu wa wana wa Israeli! Ni mara ngapi hunung'unika na kulalamika! Ni mara ngapi hurudi nyuma Bwana anapowaagiza waende mbele! Kazi ya Mungu inateseka kwa kukosa watu kama Kalebu na Yoshua, watu wa uaminifu na tumaini lisilotetereka. Mungu anawaita watu watakaomjitoa kwake ili wajazwe na Roho wake. Kazi ya Kristo na ya ubinadamu zinadai watu waliotakaswa, wanaojitoa sadaka, watu watakaotoka nje ya kambi, wakibeba lawama. Wawe watu hodari, mashujaa, wanaofaa kwa kazi za maana, nao wafanye agano na Mungu kwa dhabihu. Review and Herald, Mei 20, 1902.

Agano linalofanywa upya, kama inavyoonyeshwa na agano kufanywa upya pamoja na Yoshua na Kalebu, ni agano pamoja na wale mia moja arobaini na nne elfu na mkutano mkubwa. Linafanywa upya baada ya watu walioteuliwa wa agano la asili kutalikiwa na Mungu na kuhukumiwa kufa jangwani. Agano pamoja na wale mia moja arobaini na nne elfu linatimizwa katika historia ileile ambayo watu waliokuwa wamechaguliwa hapo awali wanakataliwa.

Neno "Efeso" humaanisha "la kutamanika," na kazi iliyotekelezwa na Yoshua pamoja na kanisa la awali ilikuwa "ya kutamanika." Yoshua alipoongoza watu wa Mungu kuingia katika Nchi ya Ahadi, alienda akishinda. Muhuri wa kwanza unaenda sambamba na kanisa la Efeso, nao unawakilishwa na farasi mweupe anayekwenda akishinda. Hili lilikuwa kweli kwa Yoshua na kwa kanisa la mitume. Muhuri wa kwanza unaenda sambamba na kanisa la Efeso katika Israeli ya kale na ya sasa.

Smirna imetokana na neno "manemane" ambayo ni mafuta yaliyotumika kuhifadhi maiti. Muhuri wa pili unawakilishwa na farasi mwekundu ambaye alipewa "upanga mkubwa" na "mamlaka" ya kuondoa "amani kutoka duniani", jambo lililomaanisha kwamba watu katika historia hiyo wanguana wao kwa wao. Muhuri wa pili unaenda sambamba na kanisa la Smirna na unawakilisha mamlaka waliyopewa maadui wa Mungu inayowawezesha kuwashinda na kuwaua watu wa Mungu. Hili lilitimia katika kipindi kilichofuata baada ya kanisa la mitume na pia katika historia ya Waamuzi. Katika historia zote mbili Mungu aliruhusu nguvu zilizo nje ya watu wake kuwaletea watu wake vita na mauti. Katika kanisa la mitume, vita hivyo vilichochea na kukataliwa kwa dini ya Kristo, ambayo katika kipindi cha awali cha Efeso ilikuwa isiyoweza kushindwa ilipoeneza injili ulimwenguni. Msukumo wa maadui wa watu wa Mungu katika kipindi cha Waamuzi ulitokana na kipindi kilichotangulia cha Efeso, ambapo Mungu alionyesha nguvu zake juu ya Misri na mataifa yaliyofuata ambayo Yoshua alitumiwa kuyashinda. Muhuri wa pili unaenda sambamba na kanisa la Smirna katika Israeli ya kale na ya kisasa.

Pergamos maana yake ni "ngome iliyoimarishwa," hivyo inawakilisha kasri la mfalme. Muhuri wa tatu unaenda sambamba na Pergamos na unawakilisha historia ambamo hukumu ya kibinadamu inatekelezwa na wafalme wa nchi kinyume na hukumu ya Mungu. Hivyo, kipimo, au hukumu

ambayo inawakilishwa na mizani "miwili" zinazopima "ngano," "shayiri," "mafuta" na "divai;" inatambulisha mamlaka ya kifalme ya kibinadamu, ambayo daima ina dosari ikilinganishwa na hukumu ya Mungu. Kumbuka kwamba kipimo cha haki au upimaji wa haki hauhitaji mizani miwili. Mizani miwili inawakilisha hukumu isiyo ya usawa.

"Shayiri" ni ishara ya sadaka ya "malimbuko" ya sikukuu ya Pasaka, "ngano" ni ishara ya sadaka ya sikukuu ya Pentekoste ya "mikate miwili ya kutikiswa." "Mafuta" ni ishara ya Roho Mtakatifu na "divai" ni ishara ya mafundisho. Pergamo katika nyakati za Israeli ya kale ni kipindi cha wafalme wa Israeli waliofanya maafikiano, ambao waliiletea hukumu mfumo wa ibada wa Mungu uliowakilishwa na Pasaka hadi msimu wa Pentekoste. Kweli za neno la Mungu zinawakilishwa na "divai" na "mafuta." Katika Israeli ya kale na ya kisasa, kanisa la Pergamo ni kipindi ambacho Shetani anajaribu kutimiza kile alichoshindwa kukifanya kwa kumwaga damu katika historia inayowakilishwa na Smirna. Katika Pergamo Shetani alijaribu kuwaangamiza watu wa Mungu na kweli ya Mungu kwa njia ya maafikiano, si kwa kumwaga damu kama ilivyowakilishwa katika Smirna. Maafikiano ya wafalme wa Israeli wa kale yanakuwa mfano wa maafikiano ya Konstantino katika Israeli ya kisasa.

Thyatira inamaanisha "sadaka ya toba" na inanena kuhusu roho ya kufia imani ambayo Mungu huwapa watu wake wanaouawa kwa ajili ya jina lake. Sadaka ya toba inawakilisha utayari wa kumtumikia Kristo katika hali ngumu sana kama ilivyoonyeshwa na Danieli, Shadraki, Meshaki na Abednego wakati wa utumwa wa miaka sabini; na pia inawakilisha sadaka ya Waldensians, Huguenots na wengine walioteswa, kufungwa, kusingiziwa na kuuawa na mamlaka ya kipapa katika historia ya miaka elfu moja mia mbili na sitini. Muhuri wa nne unaenda sambamba na kanisa la Thyatira na unawakilisha mateso ya Babeli ya zamani dhidi ya Israeli wa zamani na mateso ya Babeli ya kisasa dhidi ya Israeli wa sasa. Katika historia ya utumwa huo kwa nyakati zote mbili, kulihitajika kwanza uasi kutoka katika kweli uliotekelzwa na wafalme wa Israeli na Kaizari Konstantino. Vyote viwili vilitayarisha njia kwa kipindi kinachowakilishwa na Thyatira.

Sardis haina sifa inayoendana na madai yake ya jina, bali madai hayo ni uongo. Uwepo wa Shekina haukuwahi kujidhihirisha katika Hekalu la Pili. Uwepo wa Kristo haukuwahi kujidhihirisha katika historia ya Sardis. Matengenezo ya Enzi za Giza yalikuwa kimsingi mfululizo wa hatua moja mbele na mbili nyuma. Kazi ambayo historia ya Sardis ilipaswa kuikamilisha katika Matengenezo ya Kiprotestanti haikuwahi kukamilishwa.

Philadelphia maana yake ni upendo wa kindugu, na haiwezekani kumpenda ndugu yako usipompenda Mungu kwanza.

Mtu akisema, Nampenda Mungu; naye anamchukia ndugu yake, ni mwongo; maana asiyempenda ndugu yake amwonaye, awezaje kumpenda Mungu asiyemwona? Na amri hii tumeipokea kutoka kwake, ya kwamba yeye ampandaye Mungu ampende na ndugu yake. 1 Yohana 4:20, 21.

Philadelphia inawakilisha kanisa linalompenda Mungu, na kwa sababu hiyo hakuna hukumu wala karipio dhidi ya Philadelphia.

Na kwa malaika wa kanisa lililoko Filadelfia andika; Haya ndiyo asemayo aliye mtakatifu, aliye wa kweli, mwenye ufunguo wa Daudi; afunguaye, wala hapana awezaye kufunga; na afungaye, wala hapana awezaye kufungua; Nayajua matendo yako: tazama, nimeweka mbele yako mlango uliofunguliwa, wala hapana awezaye kuufunga; kwa kuwa una nguvu kidogo, nawe umelishika neno langu, wala hulikukanusha jina langu. Tazama, nitawafanya walio wa sinagogi la Shetani, wasemao kuwa ni Wayahudi, nao si, bali wasema uongo; tazama, nitawafanya waje na kusujudu mbele ya miguu yako, na wajue ya kuwa nimekupenda. Kwa kuwa umelishika neno la uvumilivu wangu, mimi nami nitakulinda na saa ya kujaribu, itakayokuja juu ya ulimwengu wote, kuwajaribu wakaao juu ya nchi. Tazama, naja upesi; shika ulikonalo, mtu awaye yote asiye akaitwaa taji yako. Yeye ashindaye nitamfanya kuwa nguzo katika hekalu la Mungu wangu, wala hatatoka humo tena; nami nitaandika juu yake jina la Mungu wangu, na jina la mji wa Mungu wangu, Yerusalemu mpya, ushukao kutoka mbinguni kwa Mungu wangu; nami nitaandika juu yake jina langu jipya. Ufunuo 3:7-12.

Filadelfia imepewa “ufunguo wa Daudi,” na katika kipindi cha Filadelfia katika historia ya Israeli ya kale walipewa Mwana wa Daudi, ambaye, miongoni mwa mambo mengine, anawakilisha kanuni ya kinabii ya Alfa na Omega, wa kwanza na wa mwisho. Ufunguo huo unawakilisha mbinu ya “mtazamo wa kihistoria.” Katika kipindi kinachowakilishwa na kanisa la Filadelfia mwishoni mwa Israeli ya kale, Mwandishi mwenyewe wa unabii wa Biblia ndiye alikuwa ufunguo. Katika kipindi kinachowakilishwa na kanisa la Filadelfia katika historia ya Millerite, William Miller alipewa ufunguo. Katika historia hizo mbili Kristo alishughulika na Wayahudi waliodhani kwamba wao ni wana wa Ibrahimu, lakini hawakuwa. Miller alishughulika na Waprotestanti waliodhani kwamba wao ni Wayahudi wa kiroho, lakini hawakuwa.

Yeye aliye na sikio, na asikie, Roho asemacho kwa makanisa. Ufunuo 3:13.

Laodikia humaanisha “watu waliohukumiwa,” na Walaodikia, yaani Wayahudi wa nyakati za Kristo, hatimaye walihukumiwa mwaka 70 BK wakati wa uharibifu wa Yerusalemu. Hukumu ya mwisho ya Uprotestanti ulioasi hutokea katika mzozo wa sheria ya Jumapili, lakini walipokea hukumu yao walipoukataa ujumbe wa malaika wa kwanza katika majira ya kuchipua ya mwaka 1844, na kisha wakatangazwa na Mungu kuwa mabinti wa Babeli. Waprotestanti hao walioanguka wanatoa kielelezo cha Uadventista wa Laodikia katika siku za mwisho za hukumu ya uchunguzi.

Sasa kimsingi tumekagua njia kadhaa tofauti ambazo makanisa saba ya Ufunuo yanaweza kueleweka kwa usahihi kama alama za kinabii na kisha kutumiwa kinabii. Lakini lazima yaeleweke na kutumiwa ndani ya muktadha wa kanuni za kinabii "zilizotolewa kwetu na mamlaka ya juu kabisa."

Ujumbe uliotumwa kwa makanisa saba ulikuwa ujumbe uliotolewa kwa makanisa saba yaliyokuwapo wakati Yohana aliporekodi ujumbe huo. Ujumbe kwa makanisa saba unatoa mafundisho na onyo kwa makanisa yote katika historia. Ujumbe kwa makanisa saba unatoa mafundisho na onyo kwa Wakristo binafsi katika kipindi chote cha historia. Makanisa saba yanawakilisha historia ya Ukristo kuanzia wakati wa mitume hadi mwisho wa dunia. Makanisa saba yanawakilisha historia ya Israeli ya kale kuanzia wakati wa Musa hadi uharibifu wa Yerusalemu mwaka 70 BK. Makanisa saba yanaweza kutambuliwa na kutumika kwa kubainisha

tofauti kati ya makanisa manne ya kwanza na makanisa matatu ya mwisho.

Kati ya matumizi sita mbalimbali ya kinabii tunayobainisha, matumizi hayo hayo yanawakilishwa katika mihuri saba.

Tutashughulikia ukweli huu katika makala inayofuata.